

การปฏิบัติดูแล รักษา

เห็ดนางฟ้า นางรม อังการี ภูฎาน และนางนวล ใช้เวลาเจริญในระยะเส้นใยประมาณ 1-1.5 เดือน เมื่อเส้นใยเริ่มรวมตัวกันถอดลำลีและคอขวด นำก้อนเชื้อไปวางในโรงเรือน เพื่อให้เกิดดอกรักษาอุณหภูมิความชื้นสัมพัทธ์ การถ่ายเทอากาศตามที่เห็นต้องการ การให้ความชื้น ภายในโรงเรือนไม่ควรให้น้ำซึ่งอยู่ภายในก้อนเชื้อ และไม่ควรถูกแดดโดยตรง ถ้าจำเป็นควรให้เป็นละอองเห็ดพู่หนู ใช้เวลาในระยะเส้นใยประมาณ 1.5 - 2 เดือน จากนั้นถอดลำลีและคอขวด มัดปากถุงปิดไว้ กรีดข้างถุงเป็นระยะ เพื่อให้เกิดดอก การให้ความชื้นสามารถให้น้ำที่ก้อนเชื้อและดอกเห็ดได้ควรให้น้ำเบาๆ มิฉะนั้นดอกเห็ดอาจจะช้ำและเน่าเสียได้ง่าย โรงเรือนควรมีการถ่ายเทอากาศที่ดี เห็ดเป่าฮือใช้เวลาเจริญในระยะเส้นใยประมาณ 1.5 - 2 เดือน เมื่อเส้นใยถูกกระทบกระเทือนหรือถูกแสงมาก ๆ ทำให้เกิดเม็ดหรือตุ่มสีดำ ซึ่งถ้าเกิดมากจะทำให้ได้ผลผลิตน้อยลง วิธีการเปิดถุงให้ออกดอก และการดูแลรักษาปฏิบัติเช่นเดียวกับเห็ดนางฟ้า

เห็ดตีนแรด ใช้เวลาเจริญในระยะเส้นใยประมาณ 2 - 2.5 เดือน เมื่อเส้นใยเริ่มรวมตัวเพื่อเกิดดอก มีวิธีการทำให้เกิดดอกดังนี้

1. ตัดปากถุง ใส่ดินร่วนผสมปุ๋ยขี้วัว 1% และน้ำให้ความชื้น 60 - 70% ปิดทับก้อนเชื้อหนาประมาณ 1/2 นิ้ว
2. แกะพลาสติกออก บรรจุก้อนเชื้อเห็ดลงในหลุมที่ไม่มีน้ำขัง ลึกเท่ากับ ความสูงของก้อนเชื้อ เกลี่ยดินปิดหน้า ให้ความชื้น คลุมด้วย พลาสติกสูงจากพื้นประมาณ 50 เซนติเมตร คลุมทับด้วยฟาง หนุ่ยแห้ง หรือแผ่นคา กันแสงแดด

เห็ดยานางิ ใช้เวลาเจริญในระยะเส้นใยประมาณ 40 - 50 วัน เส้นใยเห็ดยานางิ หลังจากเจริญเต็มอาหารจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ถอดลำลี และคอขวด รักษาอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ให้เหมาะสม

การเก็บผลผลิต

- ★ เห็ดนางรม นางฟ้า อังการี ภูฎาน นางนวล เป่าฮือ เก็บเมื่อดอกบานเต็มที่ แต่ขอบหมวกยังไม่บานย้วย
- ★ เห็ดพู่หนู เก็บเมื่อดอกบานย้วยเต็มที่
- ★ เห็ดตีนแรด เก็บในขณะที่ขอบหมวกเห็ดยังงุ้มอยู่
- ★ เห็ดยานางิ เก็บเมื่อกลุ่มดอกเห็ดโตเต็มที่ แต่ขอบหมวกเห็ดยังงุ้มอยู่ และเยื่อที่ยึดขอบหมวกกับก้านเห็ดยังไม่ขาดออกโดยมีเส้นผ่าศูนย์กลางหมวกประมาณ 3-10 เซนติเมตร และก้านยาวประมาณ 5-11 เซนติเมตร

ควรเก็บดอกเห็ดในช่อเดียวกันให้หมด อย่าให้มีเศษเหลือติดค้างอยู่กับก้อนเชื้อ เนื่องจากจะทำให้เน่า เชื้อโรค แผลงจะเข้าทำลายได้

อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ และแสงที่เหมาะสม

เห็ดชนิดต่าง ๆ	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		ระยะที่เจริญเป็นดอกเห็ด	
	ระยะเส้นใย	ระยะดอก	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	แสง
เห็ดนางรม	24 - 32	20 - 28	70 - 90	เล็กน้อย
เห็ดนางฟ้า	24 - 28	25 - 32	70 - 90	เล็กน้อย
	22 - 25	15 - 25	70 - 90	เล็กน้อย
เห็ดเป่าฮือ	24 - 28	28 - 32	70 - 90	เล็กน้อย
เห็ดพู่หนู	25 - 32	25 - 35	80 - 95	เล็กน้อย
เห็ดตีนแรด	32 - 35	28 - 32	75 - 90	มาก
เห็ดยานางิ	24 - 26	24 - 30	75 - 80	เล็กน้อย

กลุ่มวิจัยและพัฒนาเห็ด

สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ (ตึกโภชนาฯ) กรมวิชาการเกษตร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10903
 Ins. 0-2579-0147 Ins.sas 0-2561-4673

การเพาะเห็ด ในถุงพลาสติก

กลุ่มวิจัยและพัฒนาเห็ด
 สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
 กรมวิชาการเกษตร

การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก

เห็ดที่นิยมเพาะในถุงพลาสติกส่วนมาก ได้แก่ เห็ดสกุลนางรม (เช่น นางฟ้า นางรม ภูฎาน เป้าอ้อ นางหวล อังการ์) เห็ดหูหนู เห็ดหอม เห็ดตีนแรด เห็ดหลินจือ เห็ดขอนขาว เห็ดกระด้าง เห็ดยานางิ เป็นต้น เห็ดเหล่านี้สามารถเพาะได้บนวัสดุหลายชนิด โดยเฉพาะขี้เลื่อย หรือใช้อาหารหมักจากฟาง

วัสดุและอุปกรณ์

1. อาหารเพาะ
2. หัวเชื้อเห็ด
3. ถุงพลาสติกทนร้อน ขนาด 7 x 11 นิ้ว หรือ 9 x 13
4. คอพลาสติก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 - 1.5 นิ้ว
5. ฝ้าย หรือสำลี ยางรัด
6. ถังน้ำไม่อัดความดัน หรือหม้อน้ำความดัน
7. โรงเรือนหรือสถานที่สำหรับบ่มเส้นใย และเปิดดอก

การเตรียมอาหารเพาะ

สูตรที่ 1

ขี้เลื่อยแห้ง	100	กิโลกรัม
รำละเอียด	3 - 4	กิโลกรัม
ดีเกลือ	0.2	กิโลกรัม
ปูนขาว หรือแคลเซียมคาร์บอเนต	1	กิโลกรัม
หรือเติมด้วยน้ำตาลทราย	2 - 3	กิโลกรัม
ผสมน้ำให้มีความชื้น	60 - 70	เปอร์เซ็นต์
คลุกผสมให้ทั่ว ใช้ทันทีภายใน 24 ชั่วโมง		

สูตรที่ 2

ขี้เลื่อยไม้เบญจพรรณ	100	กิโลกรัม
แอมโมเนียมซัลเฟต	1	กิโลกรัม
ปูนขาว	1	กิโลกรัม
หมักกับน้ำนานประมาณ	2 - 3	เดือน
ผสมรำละเอียด	3	กิโลกรัม
น้ำตาลทราย	2	กิโลกรัม
ปรับความชื้น	60 - 70	เปอร์เซ็นต์

สูตรที่ 3

ฟางสับ 4 - 6 นิ้ว	100	กิโลกรัม
มูลวัว	25	กิโลกรัม
ยูเรีย	1	กิโลกรัม
รำละเอียด	5	กิโลกรัม
น้ำ		

วิธีการ หมักฟาง มูลวัว ยูเรีย และน้ำ กองเป็นรูปสามเหลี่ยมเป็นเวลาประมาณ 15 วันโดยกลับกองทุกๆ 3 - 4 วัน นำมาผสมรำละเอียดคลุกให้ทั่ว ปรับความชื้นในกองปุ๋ยประมาณ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ หมักไว้ 1 คืนนำไปใช้ได้

สูตรที่ 4

ฟางสับ 4 - 6 นิ้ว	100	กิโลกรัม
ยูเรีย	1	กิโลกรัม
แอมโมเนียมซัลเฟต	2	กิโลกรัม
หินปูน (CaCO ₃) หรือปูนขาว (CaO)	1 - 3	กิโลกรัม
ยิบซั่ม (MgSO ₄ · 7H ₂ O)	2	กิโลกรัม
ดับเบิลซูเปอร์ฟอสเฟต	3	กิโลกรัม
น้ำ		

วิธีการ หมักฟางกับน้ำประมาณ 2 วัน ผสมยูเรียหมักต่อ 2 - 3 วัน ใส่แอมโมเนียมซัลเฟต หมักต่อ 2 - 3 วัน กลับกองหมัก 2 - 3 วัน ใส่ปูนหรือปูนขาวหมัก 2 - 3 วัน นำไปใช้ได้ (ทุกครั้งที่มีการเติมปุ๋ยควรคลุกให้ทั่ว) โดยใส่ปุ๋ยหมักมีความชื้น 60 - 70 เปอร์เซ็นต์

สูตรที่ 5

ฟางสับ 2 - 3 นิ้ว	100	กิโลกรัม
แคลเซียมคาร์บอเนต	2	กิโลกรัม
รำละเอียด	5 - 8	กิโลกรัม
ผสมน้ำให้มีความชื้น	60 - 70	เปอร์เซ็นต์
หมักส่วนผสมไว้ 8 - 10 วัน โดยกลับกองทุก 2 วัน		

สูตรที่ 6

ฟาง เปลือกถั่วเขียว เศษดินถั่วเหลืองที่ใช้เพาะเห็ดฟางแล้ว

หมายเหตุ

1. การทำปุ๋ยหมักควรทำกองปุ๋ยให้สูงไม่น้อยกว่า 100 เซนติเมตร
2. อาหารหมักที่นำไปใช้เพาะเห็ด ต้องไม่มีกลิ่นแอมโมเนียเหลืออยู่

เห็ดสกุลนางรมและเห็ดตีนแรด

- ใช้อาหารได้ตั้งจากขี้เลื่อย และฟางหมัก โดยปรับความชื้นในอาหารเพาะ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์

เห็ดหูหนู เห็ดยานางิ

- ใช้อาหารเพาะจากขี้เลื่อยให้ผลผลิตดี โดยปรับความชื้นในอาหารเพาะ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ยังมีวัสดุอื่นอีกหลายชนิด ที่สามารถนำมาใช้เพาะเห็ดสกุลนางรม นางฟ้า ได้ผลดี เช่น ชานอ้อย ชังข้าวโพด ขุยมะพร้าว เป็นต้น

วิธีการเพาะ

1. บรรจุอาหารเพาะลงในถุงพลาสติกทนร้อน กดให้แน่นตั้ง สูงประมาณ 2/3 ของถุง
2. รวบปากถุงบีบอากาศออกสวมคอพลาสติกหรือไม้ไผ่แล้วพับปากถุงพาดลงมา รัดย่างให้แน่น อุดด้วยสำลี หุ้ม ทับด้วยกระดาษหรือผ้าครอบพลาสติก
3. นำไปนึ่งฆ่าเชื้อด้วยถังนึ่งไม่อัดความดัน หรือใช้หม้อน้ำความดันอุณหภูมิ 90 - 100 องศาเซลเซียส เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง ทิ้งไว้ให้ถุงเย็น
4. นำถุงวัสดุออกมาใส่เชื้อจากหัวเชื้อเห็ดที่เลี้ยงในเมล็ดข้าวฟ่างถุงละประมาณ 10 - 15 เมล็ด ก็เพียงพอ(โดยเขย่าเมล็ดข้าวฟ่างให้กระจายออก) เปิดและปิดจุกสำลีโดยเร็ว โดยปฏิบัติในที่สะอาดมืดชื้น ไม่มีลมโกรก
5. นำไปวางในที่สำหรับบ่มเส้นใยมีอุณหภูมิตามที่เห็ดแต่ละชนิดต้องการ ไม่จำเป็นต้องมีแสง ไม่ต้องให้น้ำที่ก่อนเชื้อจนเส้นใยเห็ดเริ่มรวมตัวกัน เพื่อเจริญเป็นดอกเห็ด นำไปเปิดถุงให้ออกดอกต่อไป

สถานที่ หรือโรงเรือนสำหรับเปิดดอก

ควรเป็นสถานที่สะอาด สามารถรักษาความชื้นและการถ่ายเทอากาศได้ดี ไม่ร้อน ภายในอาจทำชั้นวางก้อนเชื้อเห็ดหรือใช้ชั้นสำหรับแขวนก้อนเชื้อ โรงเรือนสำหรับเปิดดอกควรมีขนาดที่สัมพันธ์กับจำนวนของก้อนเชื้อ เพื่อรักษาความชื้น และการถ่ายเทอากาศภายในโรงเรือน เช่น ขนาดกว้าง x ยาว x สูง = 3 x 4 x 2.5 เมตร

